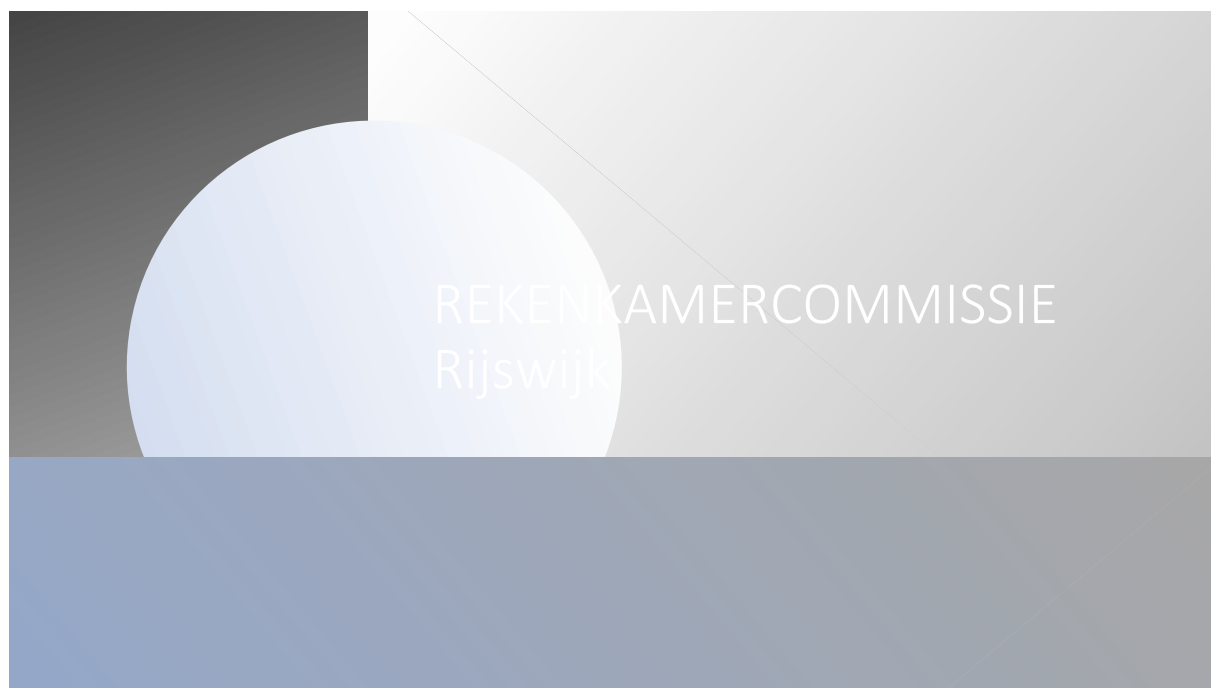

Jaarverslag 2022

Voorwoord

Voor u ligt het laatste jaarverslag van de Rekenkamercommissie Rijswijk. Het laatste zult u denken? Ja, het laatste inderdaad. Ik kom daar straks op terug. In deze publicatie geven wij – zoals u gewend bent – een overzicht van onze onderzoeksactiviteiten en uitgaven in het afgelopen jaar. Ik wil dit woord vooraf aangrijpen om kort stil te staan bij de samenstelling van de Rekenkamercommissie en de waarden van waaruit wij ons werk doen.

Samenstelling

In het afgelopen jaar werd de Rekenkamercommissie weer voltallig. Ik ben erg verheugd met de komst van Bram Aanen en Barbara IJsselmuiden als leden van de commissie. Daarnaast ben ik ook blij met de komst van Wendy van Veen als ambtelijk secretaris. Nadat de Rekenkamercommissie jaren geen ambtelijke ondersteuning had, kwam daar in het afgelopen jaar verandering in. Het is mijn overtuiging dat dergelijke ondersteuning onmisbaar is voor het goed functioneren van de Rekenkamercommissie.

Betrokkenheid, Onafhankelijkheid en Deskundigheid

In de werkwijze en onderzoeken van de Rekenkamercommissie staan drie waarden centraal: Betrokkenheid, Onafhankelijkheid en Deskundigheid. Betrokkenheid houdt voor ons in dat de Rekenkamercommissie oor en oog heeft voor de Rijswijkse gemeenteraad en samenleving; dat de onderzoeken relevant zijn en ertoe doen.

Onafhankelijkheid betekent voor ons dat de Rekenkamercommissie zelfstandig haar onderwerpen kiest en zich niet laat beïnvloeden van buitenaf over de onderzoeksresultaten, de conclusies en de aanbevelingen die daaruit voortvloeien.

En deskundigheid is voor ons het keurmerk, waaruit de gemeenteraad en inwoners mogen afleiden dat rapporten van de rekenkamercommissie gebaseerd zijn op gedegen onderzoek en feiten, en dat de aanbevelingen opgesteld worden vanuit de bestaande expertise van de leden van de Rekenkamercommissie

Van Rekenkamercommissie naar Rekenkamer

Hierboven stond het al: het laatste jaarverslag van de Rekenkamercommissie Rijswijk. De Rekenkamercommissie houdt namelijk op te bestaan. Hoe zit dat? In 2022 werd in het parlement de wetswijziging Versterking decentrale rekenkamers aangenomen, waarmee iedere gemeenten verplicht wordt een eigen rekenkamer te hebben. Dat betekent dat van rechtswege de Rekenkamercommissie wordt opgeheven en een Rekenkamer wordt opgericht. Deze wetswijziging heeft een aantal consequenties, waarover wij u middels een brief d.d. 25 november 2022, hebben geïnformeerd.

Een belangrijke consequentie wil ik hier benoemen en dat is de zittingstermijn van de leden van de Rekenkamer. Deze is voor rekenkamers namelijk wettelijk vastgesteld op 6 jaar. Hier wil ik aangeven dat Bram Aanen en Barbara IJsselmuiden graag bereid zijn om voorgedragen te worden als lid van de nieuwe Rekenkamer. Voor mij loopt mijn termijn dit jaar af. Na ampel beraad heb ik besloten niet voor herbenoeming in aanmerking te komen.

Onderzoeken

In dit verslag blikken wij terug op onderzoeken die in 2022 zijn afgerond en opgestart. Dat zijn de volgende geweest:

- Onderzoek Privacy in het Sociaal Domein
- (gezamenlijk) Onderzoek Jeugdzorg H10
- Uitvoering Onderzoek Lijst Toezeggingen

Ten slotte wil ik hier de Gemeenteraad, het College van B&W en de ambtelijke organisatie danken voor de positieve wijze waarop zij afgelopen jaar meewerkten aan onze onderzoeken. Graag kijk ik uit naar het vervolg van deze samenwerking.

Rekenkamercommissie Rijswijk

Boudewijn Steur, voorzitter

Taakstelling en grondslag Rekenkamercommissie

De taken, samenstelling, het budget en de werkwijze zijn vastgelegd in de Verordening op de uitoefening van de Rekenkamerfunctie gemeente Rijswijk 2018 (verder: verordening).

De Rekenkamercommissie heeft als taak het onderzoeken van het gemeentelijk beleid en brengt hierover verslag uit aan de gemeenteraad. Bij het onderzoeken van dit beleid wordt uitgegaan van de volgende aspecten:

1. Doelmatigheid: zijn de beoogde doelen en / of maatschappelijke effecten met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen tot stand gekomen?
2. Doeltreffendheid: in welke mate zijn de beoogde doelen en/of maatschappelijke effecten ook daadwerkelijk gerealiseerd?
3. Rechtmatigheid: voldoet de voorbereiding en uitvoering aan de wettelijke kaders en regelgeving?

Samenstelling

Sinds februari 2019 heeft de gemeente Rijswijk een Rekenkamercommissie gebaseerd op het collegemodel; de Rekenkamercommissie bestaat uit een voorzitter en twee leden en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Analoog aan de bepalingen in de gemeentewet worden de leden en ook de voorzitter expliciet door de raad als zodanig benoemd. De benoeming geldt voor een periode van drie jaar (voor de voorzitter vier jaar). De leden ontvangen hiervoor een vast vergoedingsbedrag per kwartaal.

De samenstelling van de Rekenkamercommissie is als volgt:

Boudewijn Steur (voorzitter, benoemd per april 2019)

Barbara IJsselmuiden (lid, benoemd per februari 2022).

Bram Aanen (lid, benoemd per februari 2022)

De Rekenkamercommissie wordt sinds 1 oktober 2022 ondersteund door een ambtelijk secretaris, Wendy van Veen.

Klankbordgroep

Vanuit de Gemeenteraad is een klankbordgroep samengesteld voor de Rekenkamercommissie. De functie hiervan is tweeledig. Enerzijds kan de Rekenkamercommissie ideeën ophalen voor onderzoek en om een indruk te verkrijgen van de wenselijkheid daarvan. Anderzijds wordt de Gemeenteraad via de Klankbordgroep geïnformeerd over actuele ontwikkelingen en de voortgang van onderzoeken. In de klankbordgroep heeft een brede vertegenwoordiging van de gemeenteraad zitting.

De samenstelling van de Klankbordgroep was in 2022 als volgt:

Lara Oude Alink (GroenLinks)

Rens Veerman (D66)

Menno Ezinga (VVD)

In december 2022 is de Klankbordgroep uitgebreid met twee nieuwe leden:

Irene Jansen-Dirkx (Wij. Rijswijk)

Remco Nunnikhoven (Beter voor Rijswijk)

3. Onderzoeken

De Rekenkamercommissie doet onderzoek naar het gemeentelijk beleid en baseert zich bij de onderwerpkeuze onder andere op de volgende selectiecriteria:

1. Het onderzoek moet betrekking hebben op de doeltreffendheid, doelmatigheid en/of rechtmatigheid van (de uitvoering van) het beleid.
2. Er moet sprake zijn van een substantieel (maatschappelijk en/of financieel) belang of bestuurlijke relevantie.
3. Het onderzoek moet betrekking hebben op door de gemeente te beïnvloeden beleid.
4. Er is sprake van een risico, bijvoorbeeld een financieel of maatschappelijk risico als het onderwerp niet wordt onderzocht.
5. Het onderwerp moet voor de Rekenkamercommissie haalbaar zijn, dat wil zeggen dat het past binnen de financiële en organisatorische mogelijkheden.
6. Bij de opeenvolgende onderzoeken moet enigermate sprake zijn van een evenwichtige spreiding over de gemeentelijke beleidsterreinen.

Zoals de Gemeentewet stelt kan de raad onderwerpen voor onderzoeken aandragen voor de Rekenkamercommissie, dit gebeurt onder andere door overleggen met de Klankbordgroep. De mogelijkheid bestaat ook dat inwoners van de gemeente Rijswijk gemotiveerd onderwerpen voor een onderzoek aandragen. Aan de hand van suggesties stelt de Rekenkamercommissie één keer per jaar een groslijst op van (mogelijke) onderwerpen. Op basis van deze groslijst wordt door de Rekenkamercommissie onderwerpen geselecteerd voor onderzoek.

4. Activiteiten in 2022

In maart 2022 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Na de installatie van de nieuwe gemeenteraad heeft de Rekenkamercommissie in juni van het verslagjaar een presentatie aan de raad verzorgd waarin de samenstelling, de taakstelling en het onderzoeksprotocol van de Rekenkamercommissie werd toegelicht. Verder is er een overzicht gegeven van de aangeboden onderzoeksrapporten vanaf 2018 en is de raad op de hoogte gebracht van de activiteiten in de komende raadsperiode.

Afgeronde onderzoeken

In 2022 heeft de Rekenkamercommissie twee onderzoeksrapporten aan de raad aangeboden, namelijk de onderzoeken Privacy in het Sociaal Domein en het gezamenlijke onderzoek met betrekking tot de Jeugdzorg H10. De onderzoeksrapporten zijn – zoals gebruikelijk – gepubliceerd op de website van de Rekenkamercommissie.

Onderzoek Privacy in het sociaal domein

Privacy en de bescherming van persoonsgegevens is een belangrijk thema binnen gemeenten. Er wordt veel gewerkt met persoonsgegevens van burgers, medewerkers en (keten)partners. Daarnaast is het thema blijvend relevant vanwege nieuwe technologische ontwikkelingen en een steeds meer digitale overheid. De bescherming van persoonsgegevens is onderdeel van een integere dienstverlening en de burger moet erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig en veilig met persoonsgegevens omgaat. Dat geldt voor alle inwoners van Rijswijk, maar zeker voor de kwetsbare inwoners van de gemeente. Daarom heeft de Rekenkamercommissie besloten dit onderzoek ter hand te nemen.

De volgende onderzoeksvraag stond centraal: In hoeverre is de privacy van inwoners en de beveiliging van persoonsgegevens in het sociaal domein van de gemeente Rijswijk gewaarborgd?

Voor de beantwoording van deze vraag is onderzoeksbureau Unravelling in de arm genomen.

De conclusies van het onderzoek waren als volgt:

1. Het privacybeleid van de gemeente is in lijn met de AVG, maar er zijn verbeterpunten
2. Het beheer van datalekken is op orde, maar de meldingsbereidheid is een aandachtspunt, evenals opleiding en training
3. De gemeentelijke website bevat voldoende informatie over privacy
4. Consulanten zijn transparant naar burgers over de verwerking van hun gegevens, maar het uitsluitend werken met mondelinge toestemming vormt een risico
5. De gemeente heeft inzichtelijk welke risico's er momenteel op het gebied van informatiebeveiliging bestaan, maar het bewustzijn over de noodzaak en vanzelfsprekendheid van acties om risico's zoveel mogelijk te beperken, is een verbeterpunt
6. De rol van de raad bij het privacy- en informatiebeveiligingsbeleid is beperkt

Op basis van de conclusies zijn de volgende aanbevelingen opgesteld:

1. Geef meer aandacht aan opleiding en training van (externe) medewerkers in het sociaal domein op het vlak van privacy
2. Monitor als college op welke wijze het lijnmanagement verbeterpunten oppakt
3. Voer op basis van dit onderzoek een aantal verbeterpunten uit om de privacy van inwoners nog beter te borgen
4. Versterk de rol van de raad bij het privacy- en informatiebeveiligingsbeleid

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen zijn in januari 2022 toegelicht in een presentatie aan de Gemeenteraad. De gemeenteraad heeft de conclusies en aanbevelingen overgenomen.

Onderzoek Jeugdzorg H10

In 2020 zijn de H10-gemeenten geïnformeerd over een explorerend onderzoek naar de uitgaven voor de jeugdzorg, uit te voeren door de Rekenkamercommissies van de H10-gemeenten. Sinds de decentralisaties in 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van jeugdzorg. Uit onderzoek blijkt dat een flink aantal gemeenten in de afgelopen jaren substantieel meer heeft uitgegeven aan jeugdzorg dan dat zij ontving voor de uitvoering van deze taak. Gemeenten luidden in mei 2019 daarom gezamenlijk de noodklok: door de tekorten in de jeugdzorg dreigen jeugdigen met problemen de dupe te worden en dreigen als gevolg van de tekorten bezuinigingen op tal van voorzieningen, langere wachtlijsten en toenemende overlast. Deze problematiek speelt ook in regio Haaglanden, volgens het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden was er in 2018 sprake van een budgetoverschrijding van de H10-gemeenten van 19%. Daarnaast ervaren raadsleden weinig grip te hebben op de jeugdzorg. Aangezien de gemeenten in H10-verband inkopen en de jeugdhulp geleverd wordt door instanties die vaak in meerdere H10-gemeenten actief zijn, is het onderzoek in H10-verband uitgevoerd.

De centrale vraag luidde als volgt: Hoe is de informatievoorziening aan de gemeenteraad van Rijswijk over de ontwikkelingen in de jeugdzorg momenteel ingericht en welke verbeterpunten zijn er mogelijk ten aanzien van de sturende en controlerende rol van de raad?

Het onderzoek heeft langer geduurd dan oorspronkelijk voorzien. Een onderzoek met zoveel gemeenten bleek een aantal knelpunten op te leveren. De belangrijkste oorzaak van de vertraging was de complexiteit om eenduidige cijfers te kunnen analyseren, maar ook de coronacrisis en (het afstemmen van) de wederhoorprocedure zorgden voor vertraging.

De conclusies waren als volgt:

1. De stijging van het aantal unieke jeugdigen dat zorg ontvangt, is in de gemeente Rijswijk de belangrijkste verklaring voor de kostenstijging
2. De grootste stijging van de jeugdzorgkosten vindt plaats door centraal ingekochte producten
3. Vier productcategorieën zijn verantwoordelijk voor 93% van de totale

Kostenstijging

4. De toename van het aantal jeugdzorgtrajecten heeft vooral plaatsgevonden via de gemeentelijke toegang tot de jeugdzorg
5. De belangrijkste informatiestukken die de Rijswijkse raad ontvangt zijn de P&C-documenten, de raadsrapportage Sociaal Domein en incidentele Informatiestukken
6. De Rijswijkse raad behandelt het onderwerp jeugdzorg in de gemeenteraadsvergaderingen, de Werkgroep Sociaal Domein, het Forum Samenleving en de regionale raadsbijeenkomsten in H10-verband

De volgende aanbevelingen werden gedaan:

1. Laat onderzoek doen naar de effectiviteit van preventieve maatregelen rondom jeugdzorg in Rijswijk
2. Vernieuw de Kadernota Sociaal Domein
3. Ga met het college in gesprek over de informatiebehoefte in de raadsrapportage sociaal domein
4. Blijf (boven)regionale samenwerking en afstemming zoeken
5. Ontwikkel een dashboard met monitoringsinformatie over de jeugdzorg

Uitvoering onderzoek Lijst Toezeggingen

Naast bovengenoemde onderzoeken heeft de Rekenkamercommissie in 2022 een nieuw onderzoek opgestart. De aanleiding voor dit onderzoek is tweeledig. Ten eerste vindt de Rekenkamercommissie de nakoming van de lijst met Toezeggingen een geschikt onderwerp voor een nieuwe raad aangezien het leerzaam is, toezeggingen zijn namelijk belangrijk voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Ten tweede is uit verschillende onderzoeken gebleken dat de procedure rond het nakomen van toezeggingen verbeterd kan worden.

Voor het onderzoek naar de nakoming van toezeggingen heeft de Rekenkamercommissie de volgende doelstelling geformuleerd:

- het vergroten van het inzicht in de nakoming en kwaliteit van gedane toezeggingen aan de gemeenteraad door het college;
- een verklaring geven voor eventuele gebreken in het nakomen van toezeggingen;
- het doen van aanbevelingen voor verbetering van het proces rond toezeggingen.

De Rekenkamercommissie heeft op basis van de hiervoor genoemde doelstelling de volgende centrale onderzoeksvraag geformuleerd:

“In hoeverre komt het college van B&W zijn toezeggingen aan de gemeenteraad, gedaan in raadsvergaderingen, na? Wat is, voor wat betreft afspraak en voortgang, de kwaliteit van deze informatievoorziening en welke zijn de verklaringen voor het niet nakomen van toezeggingen?”

Voor de uitvoering van dit onderzoek is onderzoeksbureau BMC aangesteld. Naar verwachting wordt het rapport begin 2023 opgeleverd.

6. Financien

Het budget voor een Rekenkamercommissie zit landelijk gemiddeld op ongeveer een euro per inwoner. Voor Rijswijk komt dat neer op 55.000 euro en daarmee heeft de Rekenkamercommissie voldoende armslag. Daarvan is 9.200 euro nodig voor de vergoeding van de leden zodat ruim 45.000 euro resteert voor onderzoek. De kosten voor de vergoeding van de ambtelijk secretaris vallen hierbuiten.

De totale uitgaven voor 2022 bedroegen € 23.861,13. Het budget dat niet wordt besteed, vloeit terug naar de algemene middelen.

7. Vooruitblik naar 2023

7a. Rondjes langs de fracties / Groslijst 2023

In januari 2023 zal de Rekenkamercommissie de fracties uitnodigen voor een kennismaking en om onderwerpen voor onderzoeken op te halen die de komende twee jaar kunnen worden opgepakt. De inventarisatie van onderwerpen wordt opgenomen in een groslijst. Die groslijst wordt verder aangevuld met onderwerpen die uit het gesprek met het College en de ambtelijke organisatie zullen volgen. Ook heeft de Rekenkamercommissie zelf uiteraard een aantal onderwerpen om op te pakken. Op basis van deze groslijst stelt de commissie een onderzoeksprogramma voor 2023 op. De keuze voor onderwerpen voor dat onderzoeksprogramma wordt bepaald door de Rekenkamercommissie, waarbij uiteraard rekening wordt gehouden met de voorkeur van de gemeenteraad. Het onderzoeksprogramma zal begin 2023 met de raad worden gedeeld.

7b. Wetswijziging per 1 januari 2023.

Per 1 januari 2023 treedt de Wet Versterking decentrale rekenkamers in werking. Deze wet beoogt de positie van rekenkamers bij gemeenten, provincies en waterschappen te versterken. De versterking is wenselijk om dat daarmee de volksvertegenwoordiging een sterkere positie krijgt ten opzichte van het College. De rekenkamer ondersteunt de volksvertegenwoordiging immers bij haar controlerende en kaderstellende rol.

De versterking van de decentrale rekenkamers geschiedt op twee manieren. In de eerste plaats wordt de decentrale rekenkamerfunctie afgeschaft. Dat betekent dat gemeenten geen rekenkamercommissie meer mogen hebben, maar een rekenkamer. De rekenkamer bestaat uitsluitend uit externe leden en heeft een zittingstermijn van zes jaar. Daarnaast worden de bevoegdheden van rekenkamers uitgebreid. Deze betreffen de volgende:

- Niet langer doet de rekenkamer onderzoek naar het gevoerde bestuur. Voortaan doet de rekenkamer onderzoek naar het gevoerde beleid.
- Het college is verplicht om jaarlijks een overzicht te geven van de opvolging van aanbevelingen van de rekenkamer die aan het College zijn gericht.
- De bevoegdheid van de rekenkamer om onderzoeken te doen, wordt uitgebreid. Zo mag de rekenkamer bijvoorbeeld voortaan ook onderzoeken doen naar NV's en BV's waarin de gemeente samen met andere gemeenten, provincies of het Rijk middellijk of onmiddellijk 50% of meer van het geplaatste aandelenkapitaal houden.
- Ook wordt er nog onderzocht of er niet een norm moet komen voor het budget voor de rekenkamer. Dat onderzoek wordt pas in het najaar van 2023 verwacht. Het is aannemelijk dat daar een norm uitkomt van tussen € 1,- tot € 1,30 per inwoner.

De wetswijziging heeft tot gevolg dat de gemeente Rijswijk de verordening op de Rekenkamer moet aanpassen, gemeenten hebben 1 jaar de tijd gekregen om de wet in hun eigen gemeente te implementeren.

7c. Overige aandachtspunten voor 2023

Op 1 april 2023 loopt de eerste zittingstermijn van Boudewijn Steur af. Hij heeft aangegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. De procedure om voor hem een nieuwe voorzitter te werven wordt begin 2023 gestart.